

4 BDC XIII, 117, vocabulari de la indústria del suro (per a l'organització d'aquest vocabulari, en què intervingué molta gent de l'ofici, a Sant Feliu, veg. *ibid.*, p. 81). Cf. encara BDC xx, 269. — 5 Cal també pendre amb precaució i desconfiança la tesi dels «correctors de català» que, partint d'aquesta premissa (i no pas d'altra cosa), intentaren condemnar l'ús de *fogoner* i *fogonista* i imposar com a únic *fogainer* «perquè no ve de *fogó* sinó de *fogayna*» (Caretà, *Barbrismes*, s. v.). El *DFa*. dona com a bo *fogoner* i també *fogainer*, sense distingir-ne les accs. Ni *fogainer* ni *fogonista* no figuren en Lab. 1839, però sí 1864, i aquell el tenim garantit per Verdager («les abelles quan veuen cremar lo rusc / del *fogayner* se tiren, a eixams, damunt», *Canigó* VIII, 70); però no hi ha cap garantia d'un *foganyer, que deu ser suposat per *AlcM* a base de la confusió explicada. Altrement tinguem present que *foganya* no va ser registrat pels diccionaris mall. *DFgra*. ni *DAmen.*; *AlcM* dona un testimoni mal conegut d'un verb *foganyar*, i no dubto que estigui fundat, per més que sigui un hapax: en tot cas un verb *fogainar és una mera suposició d'*AlcM*. — 6 Doncs, forma merament local i recent en català, no pas exempta de la sospita de calc del cast., com indico en el *DCEC*, n. 1; o bé rebuda del mossàrab; estranya o quasi a les altres llengües romàniques; fins Escrig, 1851, observa que els valencians no usen més que dues de les accs. del cast. *hogar*. — 7 Però *fogarret* en Belv. i Lab. (1839 ---). Pot ser paral·lel a *llogarret*, alteració de *llogaret*. — 8 «Lo que mos estranyaria és vore en ivern a un consumidor fen-se àrie en un palmito, y en estiu bufan-li al *fogaril*», *Canyissaes*, 88. — 9 «A la cova hi ha f. i escudeller per a ficar els plats», 1962. — 10 La de Lab. probablement ve del seu Maestrat; el sentiment comú de les Illes i del Princ. és de castellanisme; per més que llegim en *T. del Xè* (I, 81), de MGadea: «s'encenen de nit, dalt del Micalet de la Seu de València unes *fogiteres* pera guia dels mariners», no crec que sigui veritablement valencià: almenys influït pel castellà (on el crec d'origen mossàrab), i en part mer castellanisme; ja Escrig 1851 ens fa avinent que solament s'usa en plural i només en dues de les seves accs. — 11 Foc *fogatge*, usat a manera d'adjectiu, en un text folklòric menorquí recollit per Camps Merc. (*Folkl.* I, 45), deu ser una espècie d'alteració, per etim. pop, de *foc salvatge*, pron. *saubatge* > *sogatge. — 12 Encara que sigui exacte que al Cp. de Tarr. sigui *fogó* un cep podat de manera que quedi en forma de trípede de tres peus (si bé només es funda en una afirmació d'*AlcM*), això no té res a veure amb una mena de raïm. Res d'això en Montoliu, *Vocab. del CpdeTarr.* — 13 Eiv. «*fogoneu*: clase de uva», PzCabr. Potser no és solament raïm, com asseguren *DAg.* i *AlcM*, car Joan Roselló ho diu de *fruiter*, encara que al costat de *vinyes*: «les vinyes espampolades, amb el vermell del fuiatge del fruiter *fogoneu*, amb el rovellós del pàmpol scorrat y ressec de la gorgollasa, amb els distints

roigs del terror», *Manyoc*, p. 137: sembla tractar-se de la vall de Sòller. — 14 En àrab, quasi-passiu (VII) de *qadab* «batre le briquet», «jeter des étincelles» (*Dozy, Suppl.* II, 311b). Ja veié Colin, *Rom.* LIX, 287, que es referia al «briquet de métal» amb què es fa aquesta acció; i Griffin (*Mozarabismos del Vocab.*, p. 247), ho confirma, descartant un error de Schiaparelli i els dubtes de Tallgren (*Misc. Alcover*, 65). — 15 És també la forma del mallorquí urbà: «quina *foguetera* més preciosa! — El senyor somreia amb malícia. — Què dirà Don Andreu? Ara li espanyam la canongia», Llorenç Vilallonga (*Bearn* XIX, p. 134). I eivissenc: «enmig d'una clariana que feia es bosc, s'ei encontraren quatre pastors enremolinats amb una bona *fogatera*, i vora ells, es ossos, ja ben pelats, d'una euveia», JnCastelló (*Rond. Eiv.*, 64; de nou p. 34). És a dir, el mall. i men. rurals han conservat quasi intacta la forma mossàrab; les altres formes balears han estat un poc més catalanitzades. — 16 Potser salvant-ne l'eiv. *fogater*, -era, que essent adjectiu podria ser derivat purament català de *foc* amb el conegut sufix -ater/-eter. L'hapax «focterrelleig», que *AlcM* reporta d'una revisteta olotina (1926), fa l'efecte d'una err. tip., potser per *focatarrelleig, derivat de *foc* o de *focater*, amb sufixos vius en català, o amb terminació imitada del sinònim *petarrelleig*, -ellejar. — 17 L'única base de la pensada d'*AlcM* és una cita del *Collectori de Cauliac*, on *focil* (no *fòcil*) sembla designar una mena d'os. Però d'aquesta obra no cita més que una edició incunable, que com és sabut són edicions (sobretot a casa nostra) atapeïdes d'errades i malentesos dels impressors estrangers. Potser, doncs, mera err. tip. per *focal* (II. *focale*).

LLISTA CORRELATIVA DE DERIVATS I COMPOSTOS:
fogada, fogaina, foganya, fogar, fogaret, fogardal, fogardera, fogardina, fogaril, fogall, fogallejar, fogalleig, foguerí, fogàs, fogata, fogater, foguetejar, fogatge, fogatjar, fogatjament, fogó (eixir-se de fogó, sortir de fogó, saltar de fogó, treure de fogó), fogona, fogonada, fogonadura, fogoner, fogonaire, fogonejar, fogonera, fogonista, fogoneu, Fogonella, fogós, fogositat, desfogar, desfogament, fogor, fogots, foguejar, fogueig, foguejament, fogue(t)jada, foguent, fogueny, foguer m. i adj., pedra foguera, foguera f., focatèria, fogatèria, fogatera, fogater, foguer, foquera, foquejar, foquejada, foquejador, foguetaire, foguerada, fogueró (fer un fogaró d'algú), fogarós, foguienc, afoguerat, afoguerament, fogassa, fogassar, fogasser, fogasset, fogasseta, fogassó, afogassar-se, afogassament, enfogassar-se, fòcil, afogar, afogada, afogador, afogadura, afogament, enfogar, contrafocs, parafocs, refoc, capfoguers, cap-foc.

FOCA, pres del ll. *phoca*, i aquest, del gr. *φώκη*.
 □ I.^a doc.: Lab. 1839.

«Aquí 'ls titans lluytaven, allà ciutats florien: / per tot càntics de verges y música d'auells — / ara, en palau de marbre, les *foques* s'hi congrien / y d'algues se vestexen les prades dels anyells»; «*Les Equinades*.